

Nr 41

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om vissa övergångsbestämmelser till 1958 års arvsskatte-reform.

(1:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 410 av herr *Sigfrid Larsson* och II: 506 av herr *Hansson* i Önnarp har hemställts, att riksdagens måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt framläggande av förslag till lagbestämmelser som förhindrar att 1959 års ändring av beskattningen av arv, på sätt i motionerna anges, leder till konsekvenser, som icke synes ha varit avsedda vid övergång från tidigare lagstiftning.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 506.

Genom beslut vid 1958 års B-riksdag omlades dödsbokeskattningen fr. o. m. år 1959 från det tidigare systemet med arvsskatt och kvarlåtenskapsskatt till ett system med endast arvsskatt. Därvid höjdes arvsskatten med belopp, som icke fullt motsvarade kvarlåtenskapsskatten. Reformen innebar även en omfördelning av skattebelastningen för att i görligaste mån tillgodose efterlevande makes och barns intressen. För flerbarnsfamiljerna medförde reformen betydande skattelättnader. För det fall att make eller barn är ensam arvinge kan däremot vissa om än relativt obetydliga skattehöjningar uppkomma. Omfördelningen av skattebelastningen innebar vidare att arvsskatten i skatteklasserna II—IV höjdes utöver vad som föranleddes av kvarlåtenskapsskattens avskaffande för att inte statsverkets intäkter av dödsbokeskattningen skulle minska i nämnvärd mån.

Enligt 5 § förordningen om kvarlåtenskapsskatt kunde på yrkande av dödsboet avdrag från behållningen i boet ske vid kvarlåtenskapsskattens bestämmande för värdet av vad den avlidne under viss tid före dödsfallet förvärvat genom arv, testamente, gåva eller därmed jämställt förvärv. Tiden var tio år, såvitt gäller testamentsförvärv från äkta make, och eljest fem år.

Även arvsskatteförordningen innehåller bestämmelser om eftergift av skatt. I 56 § sistnämnda förordning stadgas bl. a. att eftergift av arvs- och

gåvoskatt sker, om den, som förvärvat egendom genom arv, testamente eller gåva, avlider inom ett år från det skattskyldigheten inträtt. Eftergift av skatt skedde tidigare om den skattskyldige avled inom sex månader.

Vid omläggningen av dödsbobsbeskattningen diskuterades ingående om en motsvarighet till avdragsrätten i 5 § kvarlåtenskapsskatteförordningen skulle införas i arvsskatteförordningen.

Arvsskattesakkunniga anförde i sitt betänkande (SOU 1957: 48) bl. a. följande.

I ett på AGF vilande 1-skattesystem föreligger principiellt icke någon anledning att vid skattens bestämmande taga hänsyn till den tid varunder arvlåtaren innehaft den efterlämnade egendomen. En arvtagares på förvärvets storlek beräknade skatteförmåga blir ju i och för sig icke mindre på den grund att egendomen varit föremål för flera arvfall under jämförelsevis kort tids förlopp. I praktiken är dock hans skatteförmåga ofta reducerad genom det tidigare arvfallet. Betalningen av den tidigare A-skatten kan ha medfört ett ianspråktagande av de kontanta medlen och lättrealiserade tillgångarna i sådan utsträckning att stora svårigheter möta att gälda den senare skatten.

Det låter sig emellertid icke utan vidare göra att i AGF införa en motsvarighet till avdragsrätten enligt 5 § KvF. En sådan avdragsrätt skulle nämligen i ett A-skattesystem fordra särskilda bestämmelser med avseende å hur avdraget bör komma de olika arvingarna och legatarierna samt efterlevande make till godo, därvid bl. a. även tidigare gåvor samt skillnaden mellan omedelbara och framskjutna förvärv måste beaktas. Det torde icke kunna undvikas att sådana bestämmelser skulle bli invecklade. Om man vill inom AGF:s ram tillgodose den nu ifrågavarande avdragsrätten enligt KvF, bör man därför välja en lösning som bättre låter sig förena med AGF:s beskattningsprinciper. Det synes då ligga närmast till hands att man utvidgar den allmänna eftergiftstiden enligt AGF utöver sex månader.

Någon mera avsevärd utökning av den tid, inom vilken generell eftergift skall ifrågakomma, synes icke böra ske. Ju längre denna tid göres, desto påtagligare bli olägenheterna från administrativ synpunkt av eftergiftsförfarandet. Det är icke heller lämpligt att verkan av ett i och för sig riktigt beskattningsbeslut annat än i undantagsfall upphäves, sedan en dödsboutredning slutförts samt arvingar och testamentstagare tillträtt sina lotter. Så torde i det övervägande antalet fall ha skett senast inom ett år från dödsfallet. Med hänsyn härtill synes den generella eftergiftstiden icke böra bestämmas längre än till ett år. Det är därvid att märka att — medan avdragsrätten nu är tillämplig endast å dödsbon av den storleksordning att de kunnat drabbas av K-skatt — 1-årsregeln får tillämpning å samtliga skattepliktiga dödsbon. Den nuvarande avdragsrätten får vidare åtnjutas endast vid beräkandet av K-skatt, medan eftergift enligt en 1-årsregel kommer att i 1-skattesystemet avse hela beskattningen enligt AGF.

I propositionen nr B 3 till 1958 års B-riksdag biträdde departementschefen de sakkunnigas förslag att tiden för eftergift av skatt i arvsskatteförordningen skulle utsträckas från sex månader till ett år. Förslaget tillstyrktes av bevillningsutskottet i betänkande nr B 10, varvid utskottet jäm-

väl hemställde att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig översyn av bestämmelserna rörande arvsbeskattningen. Utskottet förutsatte därvid att eftergiftsbestämmelserna skulle komma att omprövas. Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet sålunda hemställt.

Till stöd för yrkandet i *de föreliggande motionerna* anföres bl. a., att kvarlåtenskapsskattereglerna var så utformade att om i ett dödsbo ingick egendom, som ärvts inom fem år, så skulle kvarlåtenskapsskatt ej utgå för denna egendom. Tanken var uppenbarligen att dubbel kvarlåtenskapsskatt ej skulle kunna tas ut på egendom, som genom dödsfall överfördes till andra personer inom en femårsperiod. Endast det första arvfallet skulle beskattas. På grund av frånvaron av övergångsbestämmelser, som tar sikte på sådana fall då kvarlåtenskapsskatt redan erlagts för egendom, vilken vid nytt dödsfall inom femårsperioden ånyo blir föremål för beskattning i samband med arv, inträffar här en extra skärpning av beskattningen som icke torde ha varit avsedd. Motionärerna finner det angeläget att dylika icke avsedda obilliga »övergångskonsekvenser» undanröjes.

Utskottet

Enligt 5 § förordningen om kvarlåtenskapsskatt skulle, om så yrkades av dödsboet, vid skatteberäkningen avdrag ske från behållningen för värdet av vad den avlidne inom viss tid före dödsfallet förvärvat genom arv, testamente, gåva och därmed jämställt förvärv. Sådant avdrag medgavs om förvärv skett inom fem år eller, såvitt avsåg testamentsförvärv från äkta make, inom tio år före dödsfallet. Någon motsvarighet till nämnda bestämmelse fanns inte i arvs- och gåvoskatteförordningen och infördes ej heller däri i samband med att 1958 års B-riksdag beslöt slopa kvarlåtenskapsskatten och genomföra en förhöjd arvslotsbeskattning från och med årsskiftet 1958/59. I övergångsbestämmelserna gjordes intet undantag med hänsyn till den nu ifrågavarande avdragsregeln.

I de förevarande motionerna har hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om skyndsamt framläggande av förslag till övergångsbestämmelse som förhindrar att 1958 års arvsskattereform leder till en enligt motionärerna inte avsedd skärpning av beskattningen. Så kan bli förhållandet, framhåller motionärerna, om en efter år 1958 avlidne person i sin tur under den gamla lagens giltighetstid och inom fem år före sitt frånfälle helt eller delvis ärvt den egendom som han lämnar efter sig. På grund av frånvaron av tillämplig övergångsbestämmelse blir arvs- eller testamentsförvärv av dylik egendom föremål för den höjda arvslotsbeskattningen oaktat kvarlåtenskapsskatt erlagts för samma egendom inom femårsperioden.

Såsom framgår av den tidigare redogörelsen var spørsmålet huruvida en motsvarighet till avdragsrätten enligt 5 § kvarlåtenskapsskatteförordningen borde införas i arvsskatteförordningen föremål för överväganden inom arvsskattesakkunniga, vilkas betänkande lades till grund för den reformerade dödsbokeskattningen. De sakkunniga fann dock såväl principiella som författningstekniska skäl kunna anföras emot att genom en motsvarande avdragsregel i arvs- och gåvoskatteförordningen beakta det behov av skattelindring som kan föreligga vid täta arvfall. Sålunda konstaterade de sakkunniga att en arvslottstagares skatteförmåga i och för sig icke kan vara mindre därför att den arvfångna egendomen varit föremål för flera arvfall under jämförelsevis kort tids förlopp. En dylik avdragsregel skulle även erfordra komplicerade bestämmelser med avseende å hur avdraget bör tillgodoföras skilda dödsbodelägare i olika situationer, I stället föreslog de sakkunniga att den generella rätten till eftergift av arvsskatt i fall, då den skattskyldige arvslottstagaren själv avlider inom viss tid, skulle utvidgas att omfatta en frist av ett år mot tidigare sex månader. Beslut om en utökning av den generella eftergiftstiden i enlighet med förslaget fattades av 1958 års B-riksdag.

Utskottet är medvetet om att arvsskattereformen i de av motionärerna åsyftade situationerna i vissa fall kan leda till mindre tillfredsställande resultat i ett övergångsskede. Såsom motionärerna framhållit var syftet med avdragsrätten enligt 5 § kvarlåtenskapsskatteförordningen att egendom, som överfördes genom två arvfall inom en femårsperiod, skulle underkastas kvarlåtenskapsbeskattning endast en gång. Därest de båda dödsfallen infaller inom denna tidrymd, det ena före och det andra efter omläggningen av dödsbokeskattningen, träffas behållningen i det förra dödsboet av kvarlåtenskapsskatt medan arvs- och testamentstagare i det senare dödsboet underkastas den med hänsyn till kvarlåtenskapsskattens slopande förhöjda arvslottsbeskattningen, i följd varav någon lättnad i beskattningen på förevarande grund inte kan erhållas. Den omständigheten att den ifrågasvarande avdragsrätten inte kunnat bibehållas oförändrad utgör emellertid en konsekvens av en övergång från ett system med kombinerad kvarlåtenskaps- och arvslottsbeskattning till en enhetlig arvslottsbeskattning.

Utskottet får i detta sammanhang erinra om, att 1958 års B-riksdag på hemställan av samma års bevillningsutskott i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om en allsidig översyn av bestämmelserna rörande arvsbeskattningen, vilken översyn ännu icke kommit till stånd. När en utredning här om av Kungl. Maj:t tillsattes, torde även spørsmål av nu ifrågasvarande slag komma att prövas.

Med det anförda anser sig utskottet ha besvarat det föreliggande motionsyrkandet. Utskottet anser sålunda anledning inte föreligga att föreslå riksdagen att i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till åtgärder i den förevarande frågan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att de likalydande motionerna I: 410 av herr Sigfrid Larsson och II: 506 av herr Hansson i Önnarp om vissa övergångsbestämmelser till 1958 års arvsskattereform måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anført, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 7 april 1960

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Spetz, Jansson, Gustaf Elofsson, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Bengtson och Siegbahn; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard, Kärrlander, Magnusson i Borås, Wiklund, Christenson i Malmö, Asp och Larsson i Luttra.

Reservation

av herrar *Bengtson* och *Larsson* i Luttra.
